

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษา เอกสาร และการศึกษาภาคสนาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีพื้นฐานความเชื่อแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ให้ข้อมูลสำคัญกับข้อมูลด้านความรู้สึก โลกทัศน์ ความหมาย และวัฒนธรรม (สุภางค์ จันทวานิช, 2537:7) และถือว่าผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะต้องเข้าใจข้อมูลอย่างกระจ่างแจ้งจึงจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์นั้น ศึกษา สังเกตตามสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้นโดยตรง ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร

ในการศึกษาเอกสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดตามโครงสร้าง การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล แนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรท้องถิ่นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 289 วรรค 2 รวมถึงแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67

1.1 ประเด็นในการศึกษาเอกสาร มีดังนี้

1.1.1 ประเด็นการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 289 วรรค 2 ที่ว่า “องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ” เป็นการศึกษาโครงสร้างและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

1.1.2 ประเด็นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนโดยรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นการศึกษาโครงสร้างและบทบาทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง

1.2 แหล่งเอกสาร

ในการศึกษาใช้แนวทางการศึกษาแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538:18-21) ได้เสนอแนวทางการวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียนไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ เอกสารอ้างอิง เอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ ดังนี้

1.2.1 เอกสารอ้างอิง โดยการศึกษาจากบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษา เช่น โครงสร้างและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างและบทบาทศูนย์การเรียนชุมชน (รายละเอียดในรายการอ้างอิง)

1.2.2 เอกสารปฐมภูมิ (Primary literature) โดยศึกษาเอกสารที่นำเสนอความคิดเห็นแนวทางและทัศนะอย่างกว้างขวาง ได้แก่ บทความและผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ รายงานการวิจัยที่เป็นผลงานของบุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการจัดการศึกษาศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งระดับปริญญาโทและระดับปริญญาตรี และการค้นคว้าแบบอิสระที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ (รายละเอียดในรายการอ้างอิง)

1.2.3 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Literature) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ ตำรา พจนานุกรม คู่มือปฏิบัติงาน รายงานผล รายงานข้อมูล รายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น รายงานข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานผลการนิเทศและการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การเรียนชุมชน รายงานการจัดการศึกษาชุมชน นานาทัศนะทางการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 (รายละเอียดในรายการอ้างอิง)

เอกสารดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ คือ ศูนย์วิทยบริการ และเครือข่าย ได้แก่ ห้องสมุดครุศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ สถาบันประชากรศาสตร์ ศึกษาเอกสารจากห้องสมุดของหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด กรมการปกครอง แหล่งเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จึงมีตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น

1.3 การวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากประเด็นโครงสร้างและบทบาทของ อบต. และ ศรช. โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญซึ่งนำไปสู่ปัญหาที่ต้องการ

ศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยสรุปการศึกษาเอกสารเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้เพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาการวิจัยศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร แหล่งเอกสาร ได้แก่ เอกสารอ้างอิงทั่วไป เอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ โดยการเข้าไปศึกษาโดยตรงจากห้องสมุดสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ใช้บริการค้นคว้าข้อมูลและฐานข้อมูลการสืบค้น การศึกษาเอกสารมีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างถูกต้อง

2. การศึกษาภาคสนาม

การศึกษาในภาคสนามมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาในภาคสนามมีรายละเอียดดังนี้

2.1 พื้นที่ศึกษา

ในการเลือกพื้นที่ศึกษาผู้วิจัยได้ใช้แนวทางของ สุกางค์ จันทวานิช (วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ, 2537:26) ที่ว่า เลือกสนามที่สามารถตอบปัญหาที่ต้องการได้ ดูความเป็นไปได้ของขนาดสนามที่จะเข้าไปศึกษา คือต้องไม่ใหญ่เกินไปดูในแง่ความซับซ้อนของปรากฏการณ์ในชุมชน ดูถึงความสะดวกของที่ตั้งสนามว่าอยู่เกินไปหรือไม่ การเดินทางไปมาลำบากหรือไม่ รวมถึงดูในแง่ของข้อจำกัดของผู้วิจัยเอง และอื่น ๆ เช่น ความปลอดภัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกำหนดเกณฑ์การเลือกชุมชนเพื่อให้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.2.1 พื้นที่เป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.2.2 การดำเนินกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่สามารถประสบผลได้รับการคัดเลือกเนื่องจากมีผลงานดีเด่น

2.2.3 มีสถานศึกษาหรือแหล่งบริการการศึกษานอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2.2.4 เป็นพื้นที่ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เช่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2.2.5 เป็นพื้นที่ซึ่งจัดให้อยู่ในโครงการนำร่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2538

2.2.6 เป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพ และความเป็นเอกเทศในการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกชุมชน 2 แห่ง ในจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง (ชุมชน 1) และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา (ชุมชน 2) ชุมชนทั้งสองแห่งมีความคล้ายกันในลักษณะที่มีบ้านเรือน และที่พักอาศัยของประชาชนในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีสถานศึกษาหรือโรงเรียนมีหน่วยงานหรือองค์กรของชุมชนระดับตำบลประชาชนในท้องถิ่นมีทั้งที่อาศัยอยู่เดิม และมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจากต่างจังหวัด ในด้านความแตกต่างก็คือ ชุมชน 1 มีศูนย์การเรียนรู้ในลักษณะไม่เอกเทศเป็นรูปแบบอื่น แต่ชุมชน 2 มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเอกเทศ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล คือ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศึกษานิเทศศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูอาสาสมัคร ประธานนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และประชาชนในชุมชนทั้ง 2 แห่ง คือ ตำบลวังทอง และตำบลป่าพุทรา รวมทั้งสิ้น 18 คน ดังนี้

นายประมุข วิเศษศิลป์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าพุทรา อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

นายวิรัช ครูทศาร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

นายเจียมดี จันทา ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าพุทรา อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

นายประคอง อินทะชิต ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอ รวม 3 คน คือ

นายศิลปชัย ดวงแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
กำแพงเพชร

นายมงคล พลายชมพู หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอขาณุวร
ลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

นายเสนอ เพชรพลาย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมือง
กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ลูกจ้าง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอ รวม 5
คน คือ

นายสุจิต บุญนันทน์ ศึกษานิเทศก์ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร
นายกฤษฎศาสตร์ เต๊ะอู่ย ครูอาสาสมัครฯ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน
อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

น.ส.ศิริพร กางสร้อย ครูอาสาสมัครฯ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ
เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

น.ส.วิชณี สีสแดง ครูศูนย์การเรียนชุมชนป่าพุทรา อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัด
กำแพงเพชร

น.ส. นันทนา อะทาไล ครูศูนย์การเรียนชุมชนวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร
จังหวัดกำแพงเพชร

ประชาชนในชุมชน 1 และชุมชน 2 ในตำบลป่าพุทรา อำเภอขาณุวรลักษบุรี และใน
ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร รวม 6 คน คือ

นายภูษิสส์ ภูวิไล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเขาแก้ว และมีอาชีพเกษตรกรอำเภอเมือง
กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

นางมาลัย ภูวิไล ผู้มีอาชีพเกษตรกรในหมู่บ้านเขาแก้ว ตำบลวังทอง อำเภอ
เมืองกำแพงเพชร จังหวัด กำแพงเพชร

นายอำนาจ เมธีธรรม ผู้มีอาชีพรับเหมาก่อสร้างหมู่บ้านป่าพุทรา ตำบลป่า
พุทรา อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัด กำแพงเพชร

นายวิประสิทธิ์ ชุนพิลึก ผู้มีอาชีพช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์และในฐานะนักศึกษา
กศน. ศูนย์การเรียนชุมชนวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

นางเจริญ ศิลากร ผู้มีอาชีพค้าขายในหมู่บ้านป่าพุทรา ตำบลป่าพุทรา อำเภอ
ขานูวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

นายยอด สีบางตา ผู้มีอาชีพเกษตรกรในหมู่บ้านป่าพุทรา ตำบลป่าพุทรา
อำเภอขานูวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

2.3 ประเด็นในการสัมภาษณ์

ได้จำแนกประเด็นการสัมภาษณ์ตามกรอบของวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ด้าน คือ ด้าน
งานบริหารงานบุคคล ด้านแผนงานและโครงการ ด้านกำกับดูแล ศรช. และด้านบริหารจัดการ
ศรช. ทั้งนี้ประเด็นคำถามที่ใช้ถามในตอนแรกเป็นลักษณะประเด็นกว้าง ๆ และจะถามเจาะลึก
ตามกรอบหรือแนวคำถามประเด็นที่ได้กำหนด เพื่อให้ผู้ตอบคำถามแสดงทัศนคติและความรู้สึก
ของตนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยว
กับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากประเด็นคำถามเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในตอนแรกจะ
นำไปสู่การพูดคุยเจาะลึกในประเด็นคำถามย่อยต่าง ๆ ตามคำตอบที่ได้รับในเรื่องของความรู้
ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งในแต่ละเรื่องมีความเชื่อมโยง
สัมพันธ์กัน ประเด็นการสัมภาษณ์มีดังนี้

ชุดที่ 1 : สัมภาษณ์ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ 1 : ถามเกี่ยวกับประวัติของประชากรที่ศึกษา เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ
รายได้ ความเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงบริบท (context) ของ
ประชากรที่ศึกษา

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหาร อบต. เกี่ยว
กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

- ข้อ 1 บทบาทหน้าที่ของ อบต. ที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีอะไรบ้าง
- ข้อ 2 คณะกรรมการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง
- ข้อ 3 บทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีอะไรบ้าง
- ข้อ 4 ในฐานะเป็นประธานกรรมการ ศรช. ได้มีส่วนร่วมในการทำงาน เกี่ยว
กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเรื่องใดบ้าง พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
- ข้อ 5 การดำเนินงานของ ศรช. ร่วมกับ อบต. ที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง

ข้อ 6 ความสำเร็จในการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร มีกิจกรรมหรือโครงการอะไรที่เป็นผลงานดีเด่นบ้างหรือไม่

ข้อ 7 ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร หากพบปัญหาได้ร่วมมือกับ ศรช. แก้ไขปัญหาอย่างไร

ข้อ 8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ อบต. และ ศรช.

ส่วนที่ 3: บทบาทของประธานกรรมการบริหาร อบต. เกี่ยวกับ ศรช. มีการปฏิบัติอย่างไร

ข้อ 1 ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการของ ศรช. ได้มีการกำหนดไว้ในแผน อบต. หรือไม่อย่างไร มีวิธีจัดทำแผนอย่างไร

ข้อ 2 มีส่วนร่วมในการคัดเลือกครู ศรช. อย่างไร มีหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกอย่างไร

ข้อ 3 มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลชุมชนร่วมกับ ศรช. อย่างไร หรือมีวิธีการจัดกิจกรรมและโครงการให้แก่ชุมชนอย่างไร

ข้อ 4 มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณให้แก่ ศรช. เพียงใด และมีวิธีการอย่างไร

ข้อ 5 เคยไปพบปะเยี่ยมเยียน ศรช. บ้างหรือไม่ และมีการพูดคุยเกี่ยวกับงาน ศรช. อย่างไร

ข้อ 6 ได้ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม/งาน ของ ศรช. อย่างไร มีวิธีการอย่างไร ใน 3 ประเด็นได้แก่ งานการศึกษาสายสามัญ งานการศึกษาสายอาชีพและงานกิจกรรมอื่น ๆ

ข้อ 7 ได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการ ศรช. อย่างไร มีคู่มือหรือวิธีการปฏิบัติอย่างไร

ข้อ 8 ในการปฏิบัติงานกับ ศรช. ทาง ศรช. ได้มอบหมายใครมาประสานงาน และมีการประสานงานอย่างไร

ข้อ 9 ในฐานะที่เป็นประธานกรรมการ ศรช. ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ มีจุดมุ่งหมายอย่างไรต่องาน ศรช.

ข้อ 10 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ชุดที่ 2 : สัมภาษณ์ประชากรศึกษา

ส่วนที่ 1 : ถามเกี่ยวกับตำแหน่งในหน่วยงาน ความเกี่ยวข้องกับประธานกรรมการบริหาร อบต.และความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ ศรช. เพื่อให้ทราบถึง บริบท (Context) ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ส่วนที่ 2 : การปฏิบัติงานของประธานกรรมการบริหาร อบต. เพื่อต้องการทราบบทบาทหน้าที่ของ ประธานกรรมการบริหาร อบต. ในฐานะเป็นประธานกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ข้อ 1 ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของ ศรช.เพียงใด มีวิธีทำงานอย่างไร เช่น การคัดเลือกครู ศรช. การทำแผนปฏิบัติงาน ศรช. หรืองานอื่น ๆ

ข้อ 2 การดำเนินงานของ ศรช. ที่ผ่านมามีปัญหาในเรื่องใดและได้ร่วมมือแก้ไขปัญหายุ่งยากอย่างไร

ข้อ 3 การดำเนินงานของ ศรช. ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดยกตัวอย่างผลงานที่เห็นชัด

ข้อ 4 ทราบถึงวิธีการทำงานของประธานกรรมการบริหาร อบต. หรือไม่

ข้อ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ศรช. และ อบต.

2.4 เครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ถือตามหลักการและแนวทางของ สุภาวงศ์ จันทวานิช (การใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา, 2523:133-137) ที่ว่า ผู้วิจัยคือเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีการเตรียมตัวอย่างดี คือ เตรียมความพร้อมตัวผู้วิจัยเอง โดยการทดลองการสัมภาษณ์ที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองเสือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านชำอ้อ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงชำอ้อ ในพื้นที่อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นการสัมภาษณ์ และมีการปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป มีการเตรียมด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ชักซ้อมความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือและอุปกรณ์ก่อน

2.5 การสังเกต

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อศึกษาข้อมูลในลักษณะกายภาพ ได้แก่ สภาพทั่วไปของชุมชนทางภูมิศาสตร์ และทางสังคม ความสัมพันธ์ตามกรอบโครงสร้างและการบริหารงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้ง การศึกษาเอกสารข้อมูล

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางของ สุกางค์ จันทวานิช (2535:4)

2.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มกระทำพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังทำต่อไปหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง

2.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลต้องอาศัยสมมุติฐานชั่วคราว(working hypothesis)

จากแนวทางดังกล่าวผู้วิจัยได้เริ่มวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่แรกเข้าสู่ชุมชน ข้อมูลได้ถูกวิเคราะห์โดยสมมุติฐานชั่วคราว มีการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดเวลา และมีการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้ถูกตรวจสอบระหว่างบุคคลที่ทำการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบก่อนที่ผู้วิจัยจะตีความหรือตัดสินใจสร้างข้อสรุปในประเด็นนั้น ทั้งนี้ได้รับการจัดระบบการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะ และประเภทที่เหมาะสม กับการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล คือ จุดมุ่งหมายการวิจัยตรงกับกรอบแนวความคิดที่กำหนดไว้ มีความครอบคลุมกับปัญหาของการวิจัย มีความชัดเจน และต้องไม่มีความซ้ำซ้อนกัน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในภาคสนาม โดยมีข้อมูลบันทึกจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผู้วิจัยได้จัดกลุ่ม (Sort) ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดข้อมูลของกลุ่มจำแนกตามชุมชนที่ศึกษา คือ ชุมชน 1 และชุมชน 2
2. จัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา
3. จัดกลุ่มข้อมูลที่เหมือนกัน โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ผลและเขียนข้อสรุปการวิจัย

2.8 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยอาศัยวิธีการของ Denzin (อ้างถึงใน สุกางค์ จันทวานิช,2537:128-130) คือ 1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน 2. การตรวจ

สอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม หลังการเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน และเห็นตรงกัน

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดเวลา เช่น ในการสัมภาษณ์ ได้ใช้แนวคำถามเดียวกับให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก และทัศนะเป็นการตรวจสอบข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน และช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อตรวจสอบให้เกิดความมั่นใจ และโดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมทั้งก่อนการสัมภาษณ์ สิ้นสุดการสัมภาษณ์ และช่วงวันหยุดเป็นการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าดำเนินไปอย่างธรรมชาติของการศึกษาภาคสนามที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาปรากฏการณ์เพื่อต้องการสร้างข้อสรุปที่ดี ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาในภาคสนาม และจากการศึกษาเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์เนื้อหาสาระไปสู่ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยได้

ตารางแสดงแหล่งข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล		
	เอกสาร	การสัมภาษณ์	การสังเกต
1. โครงสร้างและบทบาทของ อบต.	✓	✓	
2. โครงสร้างและบทบาทของ ศรช.	✓	✓	
3. บทบาทหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา	✓	✓	✓
4. บทบาทหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง	✓	✓	✓
5. บทบาทหน้าที่ของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนป่าพุทรา และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวังทอง	✓	✓	✓

เมื่อเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตามตารางดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้านสถานที่ เวลา และบุคคลที่ต่างกัน ตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม หลังการเก็บข้อมูลมาบันทึกเข้าด้วยกัน และเห็นตรงกัน

แผนภูมิที่ 5 แสดงขั้นตอนในการศึกษาวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสาร

